

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
C1 DERS KİTAPLARINDA HEDEF KÜLTÜRE YÖNELİK
METİNLERDE DEĞERLER**
THE VALUES ON THE TEXTS ABOUT TARGET CULTURE IN C1
COURSE BOOKS OF TEACHING TURKISH AS A FOREIGN
LANGUAGE

DENİZ İŞİKOĞLU

Arş. Gör. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Res. Assist., Atatürk University, Institute of Educational Sciences, Turkish Language Teaching Department
isikoglu@atauni.edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0002-0957-7931>

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi - Journal of Turkish Researches Institute
TAED-64, Ocak - January 2019 Erzurum
ISSN-1300-9052

Makale Türü-Article Types : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-Received Date : 27.11.2017
Kabul Tarihi-Accepted Date : 28.01.2019
Sayfa-Pages : 553-562

 <http://dx.doi.org/10.14922/Turkiyat3848>

www.turkiyatjournal.com
<http://dergipark.gov.tr/ataunitaecd>

This article was checked by

 iThenticate®

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ C1 DERS KİTAPLARINDA HEDEF KÜLTÜRE YÖNELİK METİNLERDE DEĞERLER

THE VALUES ON THE TEXTS ABOUT TARGET CULTURE IN C1
COURSE BOOKS OF TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

DENİZ IŞIKOĞLU

Öz

Ders kitapları yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde en fazla kullanılan materyal durumundadır. Çoğunlukla dersler, program dâhilinde ders kitabı takip edilerek işlenmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin etkin ve geçerli olabilmesi açısından ders kitaplarının belirli standartlarda hazırlanması beklenir. Bu standartlardan biri de öğretilen dilin kültürüne yönelik metinlere yer verilmesidir.

Değerler, kazandırılmak istenen temel düşünce ve prensipler olarak tanımlanabilir. Öğretimin amaçlarından biri de öğrencilere hedeflenen değerleri kazandırmaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerdeki değerler uluslararası öğrencilerin Türk kültürü ve Türk insanı algısı için oldukça önemlidir. Çalışmada hedef kültüre yönelik metinlerin seçilmesinin nedeni, uluslararası öğrencilere Türk kültürüne yönelik bilgi ve değer aktarımında bu metinlerin başat rol üstlenmesidir.

Çalışmada yurt içinde ve yurt dışında kullanım sıklığı sebebiyle Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı'ndaki hedef kültüre yönelik metinler örneklem olarak alınmıştır. Değer tespiti, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan kök değerler dikkate alınarak yapılmıştır.

Çalışma sonucunda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef kültüre yönelik kullanılan metinlerde bazı değerlerin sıklıkla yer almasına karşın bazı değerlerin daha az bulunduğu görülmüştür. Hedef kültüre yönelik birkaç metinde öğrenende olumsuz Türk, Türkiye algısı oluşturabilecek unsurlar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, değerler, hedef kültür

Abstract

The course books are the mostly used materials for teaching Turkish as a foreign language. The courses are generally conducted via following the course books inside of the curriculum. In terms of being effective and valid for teaching Turkish as a foreign language, it is expected that the course books are designed with the determined standards. One of these standards is to contain some texts for target culture of taught language.

The values can be defined as the basic thought and principles that are aimed to be taught. One of the aims of teaching is to gain target values to students. The values given in texts which are used to teach Turkish as a foreign language are quite significant for international students' perceptions on Turkish culture and Turkish people. In this study, the main reason of choosing texts for target culture is these texts' vital role on presenting information and values of Turkish culture to international students.

In this study, the sample is determined as the texts for target culture in the course book named Institute of Yunus Emre Turkish Language Teaching Set C1 due to the common use of it both in country and in abroad. The determination of values is concluded as considering the basic values prepared by Ministry of National Education.

At the end of the study, it is seen that some of the values have often been used in texts for target culture to teach Turkish as a foreign language whereas some of the values have rarely been seen in those texts. In some texts for target culture, it is also stated that there have been some elements that might cause negative perception on learners in terms of Turkish people and Turkey.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, values, target culture

1. Giriş

Yabancı dil öğrenmek günümüzde insanlara maddi manevi pek çok alanda avantaj sağlayan popüler bir uğraş alanı konumundadır. Eğitim, iş gibi sebepler dışında zorunlu göçler nedeniyle de iltica ettikleri ülkelerin dilini öğrenen milyonlarca insan bulunmaktadır. Türkçe, Türk üniversitelerinin ve Devlet politikalarının uluslararası öğrencilere sağladığı imkânlar, kabuller neticesinde planlı fakat zorunlu göçler sebebiyle de pek çok yabancıların plansız bir şekilde öğrendiği bir dil konumundadır. Yabancıların/uluslararası öğrencilerin Türk toplumuna uyumları açısından dil öğretimine yönelik çalışmalar desteklenmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda değerleri kökleri geleneklerimizde ve dünümüzde olan, gövdesi ve dalları köklerden beslenerek bugünlere ve yarınlara ulaşan bir ağaca benzetmektedir (2018: 4). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türk toplumuna uyumları Türk toplumundaki sosyokültürel formları anlamalarıyla doğru orantılı ilerleyen bir süreç konumundadır. Bir yabancı dili öğrenmek o dili konuşan toplumun kültüründen bağımsız düşünülemez. Kültürden uzak metinlerle ya da örneklerle dil öğretmek sosyokültürel bağlamda dil öğrenenin öğrendiği dilin toplumuna uyum sağlamasını zorlaştıracaktır. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde dil öğrenenlerin öğrendikleri dilin konuşulduğu toplumun kültürüyle ilgili bilginin dünya bilgisinin bir kısmını oluşturduğu ve dil öğrenenlerin bu bilgilere özel olarak dikkat etmesi gerektiği belirtilmektedir (2001: 102).

Belirli bir program dâhilinde hazırlanmış ders materyallerinin öğrenenin dil yeterliğini destekleyecek şekilde o dili konuşan toplumun sosyokültürel temellerini ve değer yargılarını da yeterli ölçüde içermesi gerekmektedir. Bu, ders materyallerinin tamamen öğretilen dilin kültürüne yönelik metinlerden oluşması gerekir demek değildir. Materyaller öğrenenlerin, dilini öğrendikleri toplumda gereksinimlerini rahatça karşılayabilecekleri ya da kültürel farklılıklardan kaynaklı sorun yaşamamalarını sağlayacak mahiyette hazırlanmalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan hedef kültüre yönelik materyallerin öğrenenin Türk toplumunu anlama ve tanıma sürecinin önemli bir parçası olduğunu söyleyebiliriz. Ders kitapları, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ana ders materyali konumundadır. Program takip edilen kitapla birlikte sürdürülür. Planlı bir şekilde yapılan Türkçe öğretiminde hedef kültüre yönelik metinler kullanmak kadar seçilen metinlerin Türk toplumunun değer yargılarını da belirli bir standart çerçevesinde içermesi gerekmektedir.

1.1. Kök Değerler

Öğrenene dil düzeylerine göre dilin kültür boyutu ve o dilin ana dili olarak konuşulduğu toplumun değer yargıları metinler aracılığıyla verilmelidir. Hançerlioğlu toplumbilimsel anlamda değer kavramının “nesnelere ve bilinç olgularının toplum, sınıf ve insan açısından taşıdıkları önemi belirleyen nitelikleri” dile getirdiğini ifade etmektedir (1996: 84). Ülken, toplumların kültürlerini meydana getiren inanç, fikir ve norm sistemlerinin bulunduğunu ve bunlardan her birinin bir değer olduğunu belirtir. Toplum değerler sistemi olarak anlatır. Toplumda yapılan işlerin ya da meydana gelen şeylerin o toplumun değerler sistemine göre ölçüldüğünü söyler (1969: 73).

Millî Eğitim Bakanlığı 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda kök değerler "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik" şeklinde sıralanmakta ve bu değerlerin öğrenme öğretme sürecinde kendi başlarına, diğer kök değerlerle ve ilişkili oldukları alt değerlerle hayat bulacağı belirtilmektedir (2018: 4).

2. Yöntem

Çalışma nitel araştırma yaklaşımıyla hazırlanmıştır. Araştırmada veri toplama için doküman incelemesi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek doküman incelemesini: "araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi" şeklinde tanımlamakta ve doküman incelemesinin tek başına kullanılabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte de kullanılabileceğini belirtmektedir (2016: 189).

Veriler, içerik analizi tekniği ile incelenecektir. Yıldırım ve Şimşek, içerik analizinde temel hedefin toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmak olduğunu ifade eder. Betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavramların içerik analizi sonucu keşfedilebileceğini belirtir (2016: 242). İçeriğin kodlanması MEB'in belirlediği kök değerler temel alınarak yapılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan "Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine..." (2017: 24) adlı basın bildirisindeki örnek bazı tutum ve davranışlar da dikkate alınmıştır.

Araştırmanın evrenini yabancı dil olarak Türkçe öğretimi C1 düzeyi ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı'dır (2017). C1 düzeyinin seçilmesinin sebebi C1'de öğrenenlerin üst seviyede dil becerisine sahip olmaya başlamasıdır. Bu seviyede temel ve orta düzeylerde rastlanan bazı kelime ya da dil bilgisi yapısı kullanımına yönelik sınırlılıklara çok rastlanmamaktadır.

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla ilgili alanda uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlar yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında deneyimli, değerler eğitimi konusunda çalışmış akademisyenlerdir. Örneklem olarak YEE Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı'nın seçilmesinin sebebi, ilgili setin Türkiye'de ve yurt dışında (özellikle Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde) pek çok yerde ana ders materyali olarak kullanılmasıdır.

3. Bulgular

YEE Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı, okuma, dinleme, yazma, konuşma temel beceri alanlarından kurulu 8 üniteden oluşmaktadır. Ünite sonlarında bir metin ve bu metne bağlı soruların bulunduğu bir "değerlendirme" bölümü vardır. Her ünite "kendimi değerlendiriyorum" bölümü ile tamamlanmaktadır. İncelenen ders kitabında hedef kültüre yönelik değerlerin ünitelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo: YEE C1 Türkçe Ders Kitabı Hedef Kültüre Yönelik Metinlerde Değerler

	1. ünite	2. ünite	3. ünite	4. ünite	5. ünite	6. ünite	7. ünite	8. ünite	Toplam
Adalet	5	-	4	-	1	2	1	1	14
Dostluk	1	4	5	4	5	8	4	3	34
Dürüstlük	-	-	5	2	-	3	3	2	15
Öz denetim	12	3	13	6	6	4	4	8	56
Sabır	1	3	5	2	2	2	-	2	17
Saygı	3	3	19	2	3	4	3	9	46
Sevgi	2	4	22	11	1	5	2	3	50
Sorumluluk	5	4	5	1	6	2	3	2	28
Vatanseverlik	16	13	16	8	17	9	11	7	97
Yardımseverlik	1	1	5	1	1	4	2	2	17
Toplam	46	35	99	37	42	43	33	39	374

İçerik analizi ile yapılan kodlamada ilgili metinlerde toplam 374 değer tespit edilmiştir. Bu değerler içinde en çok vatanseverlik (97), en az adalet (14) kök değeri tespit edilmiştir. Dürüstlük (15), sabır (17) ve yardımseverlik (17) en az tekrar eden değerler arasındadır. Adalet kök değeri iki, dürüstlük kök değeri üç, sabır kök değeri bir ünite tespit edilememiştir. Diğer kök değerler sayıları farklı olmakla birlikte her ünite yer almaktadır. Vatanseverlik kök değeri çalışkan olma başta olmak üzere tarihî ve kültürel mirasa yönelik ifadeler neticesinde en fazla ele alınan değer konumundadır.

Tabloda belirtilen değer sıralaması takip edilerek değerlerin YEE Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı'nda yer alma durumuna yönelik örnekler, ilgili değerlerin kitapta kaçınıcı sayfada yer aldığına yönelik bilgiyle birlikte verilmeye çalışılmıştır.

3.1.1. YEE C1 Ders Kitabı'nda Adalet Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

İncelenen metinlerde adalet kök değeriyle ilgili altı ünite veri tespit edilmiştir. Adalet değeri, doğrudan adalet kavramı kullanılarak olduğu gibi adaletle ilişkili eşitlik, kurallara uyma gibi tutum ve davranışlarla da incelenen metinlerde yer almaktadır.

“*Hekimsiz hâkimsiz yerde oturma.*” atasözü (s: 31) adaletin sağlıkla birlikte önemli iki unsurdan biri olduğunu ifade etmektedir.

“*Geleneksel Türk Sporü Matrak*” metninde (s: 32), matrağın toplumun her kesimi tarafından oynanan bir oyun olduğu, oyuna yönelik bir imtiyazın bulunmadığı belirtilmektedir. Aynı metinde oyuncuların yaş ve sıklıklarına göre ayrıldıkları bilgisi yer almaktadır. Oyunun önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde oynandığı belirtilmektedir. Metinde eşitlik ve kurallara uymaya yönelik veriler bulunmaktadır.

“*Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj*” metninde (s: 63) Karakoç, yanlış yapanları eleştiren yazıları sebebiyle çok defa mahkemelik olduğunu ve tazminat davalarıyla mücadele ettiğini belirtmektedir. Karakoç, bu davalarda avukat tutmadan kendisini savunduğunu belirtmektedir. Hâkim karşısına çıkma ve kendisini savunma adalet kök değeri altında tespit edilen verilerdendir.

“*Bir Sempozyum Yap...*” adlı metinde (s: 122) sempozyumlara gönderilen bildirimlerin seçiminde özenli bir seçme/eleme işleminin yapılması istenmektedir. Bu durum adalet kök değeri ile ilgili verilerdendir.

3.1.2. YEE C1 Ders Kitabı'nda Dostluk Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

Dostluk tüm ünitelerde karşılaşılan değerlerden biridir. Birinci ünite (s: 33) Elvan Abeylegese'nin, koşu ayakkabılarını unutan doğduğu ülke vatandaşı rakibine ayakkabılarını vermesi dostluk kök değeri içinde değerlendirilmiştir.

İkinci ünite “Antakya” metninde (s: 52) Antakya halkının yüzlerce yıldır kardeşçe yaşadığı belirtilmektedir. Kardeşçe yaşamak ifadesi burada barış, dostluk verisi altında ele alınmıştır.

Altıncı ünite Türkiye ve Bosna Hersek'in ortak tarih ve kültür coğrafyasını paylaştığı belirtilmektedir. Türkçenin seçmeli yabancı dil dersi olarak Bosna Hersek'te okutulacağı aktarılmaktadır (s: 120). Bunlar metin bütünlüğü bakımından dostluk kök değeri ile ilgili veriler arasında yer almaktadır.

Beşinci ünite Orhon Yazıtlarının Vilhelm Thomsen tarafından okunduğu ve Ankara'da Vilhelm Thomsen adında bir cadde bulunduğu belirtilmektedir (s: 98). Thomsen'in adının caddeye verilerek yaşatılması vefalı olma alt başlığında dostluk kök değeri içinde yer almaktadır.

Barış Manço'nun “Kazma” adlı şarkısında (s: 160) geçen “Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.” mısrası dostluk kök değeri içinde değerlendirilmiştir. Burada vefa kavramı ele alınmaktadır.

Yedinci ünite arkadaşların birbirine yardım etmesiyle ilgili verilen “Sorunların Çözümü” adlı metinde dostluk kök değeri altında yardım etme değeri ön plana çıkmaktadır. “Arkadaşımın sorunu benim sorunum.” ifadesi diğerkâmlık değerini yansıtmaktadır (s: 139).

3.1.3. YEE C1 Ders Kitabı'nda Dürüstlük Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

3. ünite Neyzen Tevfik'le ilgili metinde, Neyzen Tevfik'e tanıdıklarından biri yazdığı bir romanın müsveddelerini gösterir ve fikrini sorar. Neyzen Tevfik, romanı beğenmediğini ifade eder (s: 57). Neyzen Tevfik'in roman hakkındaki olumsuz görüşünü açık bir şekilde ifade etmesi dürüstlük kök değeri içinde değerlendirilmiştir.

“Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj” metninde Karakoç'un “Doğru söyleyenin düşmanı çok olur.” sözü (s: 63) dürüstlük kök değeri kapsamında yer almaktadır. Ümit Yaşar Oğuzcan'a ait “Sevi Şiiri” adlı eserde (s: 68) “Mertliğini, yalansızlığını, dupduruluğunu sevdim” mısrasında dürüstlük kök değeri tespit edilmiştir.

4. ünite “Kardelen Çiçeğinin Hikâyesi” adlı metinde dürüstlük ile ilgili iki ifade tespit edilmiştir. Birbirlerine âşık iki kır çiçeği baharda açmamak için sözleşir, çiçeklerden biri sözünü tutar diğeri tutmaz (s: 84). Sözünde durma, dürüstlük değeri içinde ele alınmıştır.

“Hoca'nın Hesabı” adlı Nasreddin Hoca fıkrasında Hoca alışveriş yaptığı pazarcının kafasını karıştırarak pazarcıyı dolandırmaktadır (s:136). Fıkra dürüstlük değerine yönelik bir metin olarak değerlendirilmiştir. Hoca, burada dürüst olmayan şahıs konumundadır.

3.1.4. YEE C1 Ders Kitabı'nda Öz Denetim Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

Öz denetim ünitelerinde en çok veri bulunan değerlerdendir. 2. ünite “Geçmişten Günümüze Tıp” metninde kimyasal ilaç kullanma kaynaklı hastalıklara

yakalanmaktan korkanların sayısının giderek arttığı belirtilmektedir (s: 53). Sağlıklarına yönelik davranışlarını ve tercihlerini şekillendirme öz denetim kök değeri içinde değerlendirilmiştir.

3. ünite “*Tatlı Dil*” metninde (s: 67) kişinin diline sahip çıkması, kırıncı olmaması gerektiği anlatılmaktadır. Metinde geçen ifadeler kişinin söylediklerine dikkat etmesiyle ilgilidir.

Yunus Emre’nin bir şiirinden (s: 70) alınan dördlük şu şekildedir: “*İlim ilim bilmektir/İlim kendin bilmektir/Sen kendinin bilmezsin/Ya nice okumaktır.*” Mısralar kişinin kendisini bilmesiyle ilgilidir. Öz denetim kök değeri içinde ele alınmıştır.

4. ünite, “*İnci Kefali*” metninde (s: 78) inci kefallerinin yumurtalarını daha güvende olmaları için suyun kaynağına yakın bir yerde bırakmaya çaba gösterdikleri belirtilmiştir. Bu durum güvende olma bakımından öz denetim kök değeri içinde görülmektedir.

5. ünite “*Kaşgarlı Mahmut*” metninde (s: 107) Kaşgarlı Mahmut’un yazdığı eserini (Divânü Lügâti’t- Türk) uzun süre gözden geçirdiği bilgisi vardır. Çalışmalarını kontrol etme, inceleme, eksiklikleri tamamlama öz denetim kök değeri altında yer almaktadır.

6. ünite “*Hulusi Behçet*” adlı metinde (s: 129) Hulusi Behçet’in Fransızca, Almanca, Latince öğrendiği bilgisi yer almaktadır. Metinde Hulusi Behçet’in kendini amacına yönelik disipline etmesi, çalışkan olması öz denetim kök değeri altında değerlendirilmiştir.

3.1.5. YEE C1 Ders Kitabı’nda Sabır Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

Sabır incelenen metinlerde az veri bulunan kök değerlerden biridir. “*Elvan Abeylegesse*” metninde (s: 33) Abeylegesse ile ilgili olarak “*her yarışın sonunda soluk soluğa kalsa da Türk atletizmine yeni bir soluk getirdi ifadesi*” azimli olma alt başlığında sabır kök değerinin içinde değerlendirilmiştir.

“*Abdurrahim Karakoç ile Son Röportaj*” metninde (s: 62) Abdurrahim Karakoç’un solunum cihazına bağlı durumda iken kendisinin hâlini hatırlı soran kişiye elleri iki yana açık “*çok şükür*” demesi sabır kök değeri altında değerlendirilmiştir. Burada Karakoç’un mevcut durumuna katlanması, şikâyet etmemesi söz konusudur.

“*İnci Kefali*” metninde (s: 78) inci kefallerinin göç sırasında önlerine çıkan türlü engellerle mücadele etmeleri, yoğun çaba sarf etmeleri azimli olma alt başlığında sabırlı olma değeri olarak ele alınmıştır. Zorluklar karşısında bir amaç uğrana yapılan bir mücadele söz konusudur. İnci kefallerinin yolculuğu azim ve sabır gerektirmektedir.

5. ünite Kaşgarlı Mahmut’un Türkistan coğrafyasını 15 yıl boyunca baştanbaşa dolaştığı bilgisi verilmektedir (s: 107). Kaşgarlı Mahmut’un bu süreci azimli olma alt başlığında sabır kök değerinde incelenmiştir.

3.1.6. YEE C1 Ders Kitabı’nda Saygı Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

“*Antakya*” metninde yazarın (s: 52) “*Bahçenizdeki tüm çiçeklerin aynı tür ve renkte olduğunu düşünün. Son derece tekdüze bir görüntü ortaya çıkar değil mi? Ne kadar tür ve renkte çiçeğiniz varsa bahçeniz o kadar güzeldir.*” şeklinde ifade ettiği cümleler farklılıklara karşı saygı gösterilmesini ve bunun zenginlik olduğunu ifade etmektedir.

Abdurrahim Karakoç'un ödül kabul etmemesine rağmen evine gönderilen ödülleri hürmetsizlik olmaması için vitrine koyması (s: 62) saygı kök değeri içinde değerlendirilmiştir.

Hacca gitmek için yola çıkan Ali Kuşçu'nun İstanbul'a geldiğinde Fatih Sultan Mehmet tarafından törenle karşılanması (s: 107) Fatih Sultan Mehmet'in muhatabın konumuna yönelik davrandığını göstermektedir. Bu durum saygı kök değeri içinde değerlendirilmiştir. Bir program dolayısıyla Amman'a giden Millî Eğitim Bakanı'nın onuruna yemek verilmesi (s. 128) muhatabın konumuna göre davranma alt başlığında değerlendirilebilecek saygı kök değerine yönelik bir eylem olarak görülmektedir.

3.1.7. YEE C1 Ders Kitabı'nda Sevgi Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

Hastamıza ne yedirelim diye sorulduğunda Lokman Hekim'in "*Acı söz yedirmeyin de, ne yese olur*" cevabı (s: 56) hastaya karşı merhametli olma bakımından sevgi kök değeri içinde yer almaktadır.

Cenap Şehabettin'in "*Karnı açlardan çok, kalbi açlara acırım.*" ve Mevlana'nın "*Yüz kişinin içinde âşık, gökyüzünde yıldızlar arasında parıldayan ay gibi belli olur.*" sözleri (s: 65) sevgi kök değeri içinde yer almaktadır.

Şevket Rado'nun "*Tatlı Dil*" adlı metninde geçen: "*Yüreği merhametle, sevgi ile dolu insanın dili de kendiliğinden tatlılaşır.*" sözü (s: 67) sevgi kök değeri taşımaktadır.

Ümit Yaşar Oğuzcan'ın "*Sevi Şiiri*" (s: 68) sevgi temasındadır. Şiirde çoğunlukla değer olarak sevgi yer almaktadır. Aile birliğine önem verme, sevdiğine sadık olma sevgi kök değeri altında değerlendirilmiştir.

"*Türk-Boşnak Halk Kültürünün Ortak Unsurları*" adlı metinde sevdalıların sevdiklerine seslerini sevdalinkalarla duyurmaya çalıştıkları bilgisi yer almaktadır (s: 124). Sevdalinkalar burada sevginin ifade edilmesi, paylaşılması açısından bir araç konumundadır.

"*Çiçek Kültürü*" adlı metinde geçen "*Eskiden iyi babalar ailelerine gül gibi bakar, eşler birbirleriyle gül gibi geçinir...*" ifadesi (s: 83) sevgi kök değeri içinde değerlendirilmiştir. Burada aile birliği ve geçimi konusunda bilgiler bulunmaktadır.

Hulusi Behçet'in küçük yaşta annesini kaybetmesi neticesinde babaannesi tarafından büyütülmesi (s: 129) aile birliği ve aile içi dayanışma çerçevesinde sevgi değeri kapsamında incelenmiştir.

3.1.8. YEE C1 Ders Kitabı'nda Sorumluluk Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

"*İpek Yolu'ndan Marmaray'a*" metninde Sultan Abdülmecid'in İstanbul Boğazı'ndan geçecek bir demir yolu tüneli fikri (s: 40) topluma katkı bakımından sorumluluk değeri içinde ele alınmıştır. Marmaray'ın ulaşımın uzun sürdüğü iki nokta arasında ulaşım süresini 80 dakika kısaltması (s: 41) da idarecilerin görevlerini yerine getirmeleri şeklinde sorumluluk değeri altında yer almaktadır.

Hulusi Behçet'in Behçet hastalığını keşfetmesi (s: 129) bilim adamı olarak insanlığa karşı sorumluluk başlığında değerlendirilmiştir.

Doktorların insanların daha az hasta olmaları için bilimsel araştırma yapmaları (s: 53) topluma karşı sorumluluklar altında ele alınmıştır.

Karacoğlan'ın "*Hakk'ın Kandilinde Gizli Sır İdim*" şiirinde geçen "*Hayrımı, şerrimi bildirdin bana*" mısrası (s:152) kişinin manevi bağlamda da kendisine ve çevresine karşı sorumluluklarını ifade etmesi açısından sorumluluk değeri içinde ele alınmıştır.

"*Cahit Arf*" metninde Arf'ın ülkesinin gelişmesine matematik alanında yaptığı çalışmalarla katkı verdiği ifade edilmektedir (s: 156). Bilim adamının ülkesine karşı sorumluluğu bakımından bu durum sorumluluk değeri altında yer almaktadır.

3.1.9. YEE C1 Ders Kitabı'nda Vatansverlik Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

"*İpek Yolu'ndan Marmaray'a*" metninde Marmaray çalışmalarında yapılan arkeolojik kazılarda 35 binin üzerinde tarihî eser ve 13 batık gemi bulunduğu bilgisi yer almaktadır. Bu eserlerin Arkeopark ve Marmaray Müzesinde sergileneceği ifade edilmektedir (s: 41). Bu durum tarihsel mirasa duyarlı olma alt başlığında vatansverlik değeri içinde yer almaktadır.

Kaşgarlı Mahmut'un Araplara Türkçe öğretmek için Divânü Lügâti't- Türk'ü yazması, hayatının sonuna kadar medresede ders vermesi, ilmî çalışmalar yapması; Ali Kuşçu'nun matematik ve dil alanlarında ilmî çalışmalar yapması, medresede hayatının sonuna kadar ders vermesi (s: 107) vatansverlik değeri altında incelenmiştir.

Uluğ Bey'in araştırma yapımları için Çin'e kadar bilim adamları göndermesi; bilim adamlarını desteklemesi, bilimsel esaslara dayalı materyaller geliştirmesi ve çalışkanlığı (s:108) vatansverlik değeri içinde incelenmiştir.

Hulusi Behçet'in çalışkanlığı, savaş yıllarında askerî hastanede ülkesine doktor olarak hizmet etmesi, tıp alanında ülkede öncü isimlerden biri olması, ülkesine faydalı olmak için yabancı dillerden Türkçeye tercümeler yapması (s: 129) vatansverlik değeri bağlamında ele alınmıştır.

3.1.10. YEE C1 Ders Kitabı'nda Yardımseverlik Kök Değeriyle İlgili Bazı Veriler

"*Sevi Şiiri*" metninde (s: 68) "*Gücsüze merhametini, zalime direnişini*" mısrasında geçen gücsüze merhamet etme yardımseverlik değeri içinde incelenmiştir.

Sultan Mahmut'un Tıkandı Baba isimli talihsiz birine yardım etmeye çalışması (s: 169) yardımseverlik değeri içinde ele alınmıştır.

Fatih Sultan Mehmet'in yanına sokulan dilenciye altın vermesi (s: 57) yardımseverlik değeri içinde yer almaktadır.

Elvan Abeylegesse'nin koşu ayakkabılarını unutan rakibine yedek ayakkabılarını vererek yardım etmesi (s: 33) yardımseverlik değeri içinde yer almaktadır.

"*Türkiye Bursları*" metninde öğrencilerin aylık burs ödemelerinin, konaklama giderlerinin, sağlık sigortalarının burs kapsamında karşılandığı bilgisi yer almaktadır (s: 142). Bu durum yardımseverlik olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef kültüre yönelik metinler önem taşımaktadır. Ders materyali hazırlama sürecinde düzeylere göre hedef kültüre yönelik metinlerden yararlanmak dil öğretiminin başarısı ve öğrenenin dilini öğrendiği topluma uyumu konularında son derece özen gösterilmesi gereken bir konudur.

Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe C1 Ders Kitabı'nda, hedef kültüre yönelik her üniteye birkaç metin kullanmıştır. Bu bakımdan ders kitabının hedef kültüre yönelik metin sayısı konusunda yeterli olduğu düşünülmektedir. Hedef kültüre yönelik metinlerde değerlerin bulunma sıklığı konusunda önemli farklılıklar vardır. Adalet, dürüstlük, sabır ve yardımseverlik değerleri incelenen metinlerde az sayıda tespit edilmiştir.

Özellikle yabancı dil öğretiminde kullanılan materyallerin öğrenenin, öğrendiği dilin toplumunu tanıma konusunda öncü rol üstlendiği düşünüldüğünde hedef kültür metinlerinin seçiminin çok dikkatli yapılması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Ders kitabının yedinci ünitesinde yer alan "*Hoca'nın Hesabı*" metninde Nasreddin Hoca pazardan alışveriş yaparken pazarcıyı kandırmaktadır. Hoca, elindeki bir akçesiyle söz oyunu yaparak iki akçelik bir malı satın alır (s: 136).

Köprülü (2004: 19) Hoca'nın derin hayat tecrübesi neticesinde söylediği sözlerinin memleketin her tabakasından ağızdan ağıza dolaştığını belirtmekte ve Hoca'yı Türk milletinin en asil mahsullerinden biri olarak tanıtmaktadır. Böyle temsil kuvveti yüksek bir şahsiyetin, dolandırıcı yapısında sunulması öğrenenlerin Türk algıları konusunda yanıltıcı ve hatalı sonuçlar doğuracaktır.

Dil öğretimi, farklı dilleri konuşan insanların birbirlerini anlamaları ve böylelikle farklı kültürlerle yönelik ön yargıların giderilmesi yönünde önemli rol üstlenir. Farklılıklara ve karşısındaki kişinin durumuna saygı göstermek sadece Türk toplumunda değil diğer toplumlarda da kazandırılmak istenen değerler arasındadır. İncelenen ders kitabında geçen "*Deli mi Akıllı mı?*" adlı metinde metin kahramanlarından biri deli olarak nitelenmekte ve "mahallenin delisi" (s: 137) şeklinde bir ifade ile sunulmaktadır. Hedef kültüre yönelik olduğu değerlendirilen metinde akıl dengesini kaybetmiş kişilere yönelik hakaretamiz kabul edilen "deli" ifadesi kullanılmaktadır. Bu durum da "*Hoca'nın Hesabı*" metninde olduğu gibi Türk toplumuna yönelik olumsuz algı oluşturacak mesajlara neden olabilmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders materyallerinin hedef kültüre yönelik metinlerin değer aktarımı bağlamında da incelenmesi ve Türk toplumu başta olmak üzere herhangi bir topluma yönelik olumsuz, küçük düşürücü mesaj içermemesi gerekmektedir. Hedef kültüre yönelik metinler sadece yüzeysel bir incelemeyle değil anlam ilişkileri ve derin yapı bakımından da gözden geçirilerek dil öğretim materyallerinde kullanılmalıdır.

Kaynaklar

- Council of Europe Modern Languages Division, (2001) *Common European Framework of Reference*, Cambridge University Press, Strasbourg.
- Hançerlioğlu, Orhan. (1996). *Toplumbilim Sözlüğü* (2. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köprülü, Mehmet Fuad. (2004). *Nasrettin Hoca* (3. baskı). Ankara: Akçağ.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017). *Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine*. Ankara
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara.
- Ülken, Hilmi Ziya (1969). *Sosyoloji Sözlüğü*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Yıldırım, Ali. & Şimşek, Hasan. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Genişletilmiş 10. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yunus Emre Enstitüsü. (2017). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti C1 Ders Kitabı*. Ankara.